

TUTKIMUSRAPORTTI

Kirkkonummi

Stormossen 1, 2 ja 3

Historiallisen ajan rajamerkin ja rökkiökohteiden arkeologinen dokumentointi

15.11.2012

DG2737:1

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

ESA MIKKOLA

Tiivistelmä

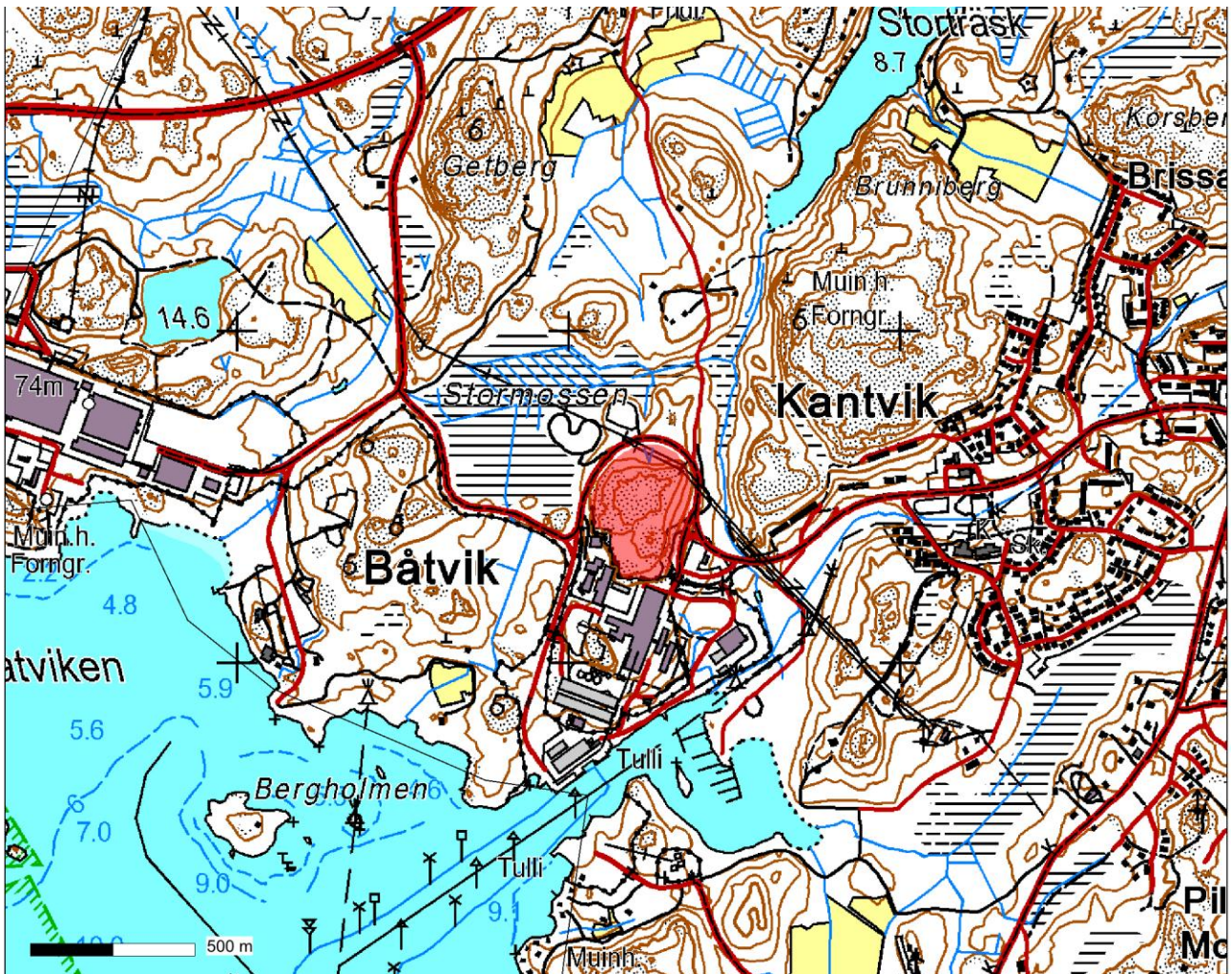
Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut dokumentoi Kirkkonummen Kantvikin teollisuusalueella sijaitsevat kohteet Stormossen 1 (historiallisen ajan rajamerkki) sekä Stormossen 2 (kolme sähkötolpan tukikiveystä). Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osasto oli lausunnossaan (421/304/2012) edellyttänyt kohteiden arkeologista dokumentointia. Dokumentointi liittyy alueen asemakaavamuutokseen. Dokumentointi toteutettiin yhden päivän aikana 15.11.2012. Työn tilasi Mildola Oy. Stormossen 1 dokumentoitiin digitaalikuvin ja tekemällä mittapiirustus rajamerkin rakenteesta. Lisäksi varmistettiin ettei rajamerkin alla ole vanhempaa rakennetta. Stormossen 2-kohteen kolme tukikiveystä dokumentoitiin digitaalikuvin sekä mittaamalla niiden koko ja tarkka sijainti VRS-GPS-laitteella. Alueelta löytyi ennestään tuntematon rökkiökohde, jolle annettiin nimi Stormossen 3. Sen tiedot on liitetty tähän kertomukseen.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	1
Karttaote tutkimusalueen sijainnista	3
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	4
Johdanto	5
Kohteiden tutkimushistoria.....	6
Tutkimusalueen kuvaus.....	6
Tutkimuskohteet	6
Yhteenveto	16
Lähteet.....	17
Digitaalikuvaluettelo.....	17
Kartat	17

Karttaote tutkimusalueen sijainnista

Taustakartta Maanmittauslaitos. Yleiskartta röykkiöiden tarkemmasta sijainnista tutkimusalueella on tämän kertomuksen lopussa, kartta 1.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskertomus: Kirkkonummi Stormossen 1, 2 ja 3. Historiallisen ajan rajamerkin ja röykkiökohteiden arkeologinen dokumentointi 15.11.2012

Tutkimuksen vastuuhenkilö: FM Esa Mikkola/Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Apulaistutkija: HuK Ville Rohiola/Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Lausunnot: Kulttuuriympäristön suojelu-osaston lausunto (DNRO 421/304/2011)

Tutkimuksen tilaaja: Mildola Oy

Tutkimusalueen laajuus: noin 300 m²

Kenttätyöaika: 15.11.2012

Valokuvat: DG2737:1-3, DG2738:1-3 ja DG2739:1-8

Löydöt: -

Alkuperäistä tutkimuskertomusta säilytetään Museoviraston keskusarkistossa Helsingissä. Tutkimuskertomuksen kopiot on toimitettu Mildola Oy:lle, Länsi-Uudenmaan maakuntamuseoon ja Kirkkonummen kuntaan.

Johdanto

Mildola Oy tilasi 6.11.2012 Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta Kirkkonummen Kantvikin teollisuusalueella sijaitsevien kivirakenteiden arkeologiset tutkimukset. Tutkimukset kohdistuivat kohteille Stormossen 1, joka on historiallisen ajan rajamerkki, ja Stormossen 2, jossa on kolme ilmeisesti Porkkalan vuokra-aikaan ajoittuvaa sähkötolpan tukikiveystä. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osasto oli lausunnossaan (421/304/2012) edellyttänyt kohteiden arkeologista dokumentointia. Dokumentointi liittyy alueen asemakaavamuutokseen. Muutoksessa laajennetaan teollisuustoimintaan osoitettua aluetta.

Dokumentointi toteutettiin yhden päivän aikana 15.11.2012. Stormossen 1 rajapyykki dokumentoitiin digitaalikuvin ja tekemällä maastossa mittapiirustus rajamerkistä mittakaavassa 1:10. Kartta on jälkityövaiheessa digitoitu ja tulostettu mittakaavaan 1:15. Lisäksi varmistettiin ettei rajamerkin alla ole vanhempaa rakennetta purkamalla osa sen lounaiskulmasta. Stormossen 2-kohteen kolme puutolpan tukikiveystä dokumentoitiin digitaalikuvin sekä mittaamalla niiden koko ja tarkka sijainti VRS-GPS-laitteella.

Alueelta löytyi tutkimusten yhteydessä ennestään tuntematon röykkiökohde, jolle annettiin nimi Stormossen 3. Kohteessa on kolme matalahkoa röykkiötä, joista yhdessä on selvä isommista kivistä rakennettu reunakehä. Röykkiöiden ikä tai luonne ei käy selville ilman tarkempia tutkimuksia. Miltään kohteista ei saatu talteen löytöjä.

Helsingissä 23.11.2012

Esa Mikkola

Kohteiden tutkimushistoria

Stormossen 1 ja 2 löytyivät vuonna 2011 Kirkkonummen länsiosan arkeologisessa inventoinnissa. Teemu Mökkönen Museoviraston Arkeologisista kenttäpalveluista inventoi Kirkkonummea kahden viikon ajan. Työn tilaajana oli Kirkkonummen kunta ja inventointi tehtiin palvelemaan kaavoituksen tarpeita. Aiemmin Kirkkonummea oli inventoitu vuonna 1963 (Veikko Lehtosalo) ja 2009 (Helsingin yliopiston opetusinventointi). Vuoden 2011 inventoinnissa kiinnitettiin ensimmäistä kertaa huomiota Kirkkonummen historiallisen ajan kiinteisiin muinaisjäänköksiin sekä Porkkalan vuokra-ajan (1944–1956) kohteisiin. Stormossen 3 löydettiin kuitenkin vasta tämän dokumentointi yhteydessä.

Tutkimusalueen kuvaus

Tutkimusalue sijaitsee Danisco Sugar Oy:n ja Mildola Oy:n tehdasalueiden pohjois- ja luoteispuolella kohoavalla kallioisella mäellä. Mäeltä on yhä paikoin näköyhteys Suomenlahden Pikkalanselälle. Mäki sijoittuu 20-40 metrin korkeudelle merenpinnasta. Mäen koillispuolella on laaja Stormossen-niminen suoalue. Koillisessa kohoaa laaja kallioalue, jossa sijaitsee mm. Brunnibergin pronssikautinen hautaraunio. Mäen itäpuolella on sokeritehtaan paikoitusalue ja Satamatien ja Sokeritehtaantien risteysalueella Neste Oy:n dieselin jakelupiste. Satamatie kulkee mäen pohjoisreunaa kaarevasti myötäillen.

Mäen tasainen lakialue on sammaleen peittämää avokalliota. Kallion koloissa kasvaa pääasiassa mäntyä ja kuusta. Mäen lakialueen itäosassa dieselinjakelupisteen kohdalla on kivikkoisen notkelma. Mäen rinteet ovat melko jyrkät ja rinteiden puusto on lähinnä nuorta leppää, koivua ja haapaa. Paikoin kasvaa mäntyjä. Mäen itäreunaa ja eteläosaa on louhittu teollisuuslaitosten ja paikoitusalueen tarpeisiin.

Tutkimuskohteet

Kohteen nimi:	Stormossen 1
Mj.rek.numero:	1000019627
Kohteen ajoitus:	historiallinen aika/uusi aika
Kohteen laji:	rajamerkit
Tutkijat:	Esa Mikkola ja Ville Rohiola
Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Kenttätyöaika:	15.11.2012
Tutkimusten rahoittaja:	Mildola Oy
Kunta:	Kirkkonummi (257)
Kylä:	Kantvik (442)
Tilat:	Länsi-Kantvik (1:18) ja Kantvik (1:22)
Maanomistaja:	Nordic Sugar Oy, Sokeritehtaantie 20, 02460 KANTVIK
Rajamerkin sijaintikoordinaatit VRS-GPS tarkkuus-gps (mittavirhe ±1 m):	ETRS89–TM35FIN P = 6664439, I = 354209, Z = 38,00-39,10 m mpy
Digitaalikuivat:	DG2737:1-3
Aikaisemmat tutkimukset:	2011 Teemu Mökkönen, inventointi

Kuvaus: Rajamerkki sijaitsee kallioisen mäen lakialueen kaakkoisreunalla. Rajamerkki muodostuu noin 80-90 cm korkeasta teräväkärkiseksi lohkotusta pystypaadesta, joka on ankkuroitu kalliossa olevaan noin 30 cm leveään luontaiseen halkeamaan, ja paaden juurelle kasatusta säännöllisen nelikulmaisesta tukikiveyksestä. Pystypaaden pitempi sivu on koillisesta lounaaseen kulkevan rajalinjan suuntainen. Tukikiveys koostuu kahdesta, paikoin kolmesta kivikerroksesta. Kiveyksen alla on kalliota. Kiveykseen on käytetty noin 10-40 cm halkaisijaltaan olevia lohko- ja luonnonkiviä. Kivien väleissä on multaa ja sammalta. Kiveyksen koko on 1,2 m x 1,2 m. Muutama kivi on siirtynyt pois paikoiltaan, muuten rajamerkki on lähes ehjä. Kiveyksen pintarakenne on dokumentoitu mittapiirroksena (Kartta 2). Rajamerkin eteläsektorin kiviä siirtämällä varmistettiin, ettei kiveyksen alla ollut vanhempia rakenteita. Siirretyt kivet aseteltiin huolellisesti takaisin paikoilleen. Rajamerkin pystypaateen on hakattu numero 1. Rajamerkki sijaitsee yhä tilojen Länsi-Kantvik ja Kantvik rajalla, ja se on rajamerkkiluettelossa numerolla 1. Rajamerkin rakentamisajankohta ei käy ilmi kiinteistönmuodostuslähteistä, mutta kantatila (Kantvik) on lohkotettu ensimmäisen kerran vuonna 1906. Muita rakentamisajankohtavaihtoehtoja ovat vuonna 1935 toteutettu lohkominen sekä ehkä jopa vuoden 1966 lohkominen. Tätä nuoremasta rakenteesta tuskin on kyse.

(Kiinteistönmuodostustiedot on tarkastettu 22.11.2012 Ammattilaisen karttapaikalta <http://www.maanmittauslaitos.fi/aineistopalvelut/verkkopalvelut/ammattilaisen-karttapaikka>).

DG2737:1. Stormossen 1 rajamerkki. Kuvassa Ville Rohiola GPS-laitteen kanssa. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2737:2. Stormossen 1 rajamerkki. Kuvattu itäkaakosta. Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2737:3. Stormossen 1 rajamerkki. Kuvattu lännestä. Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

Kohteen nimi: **Stormossen 2**
 Mj.rek.numero: 1000019632
 Kohteen ajoitus: moderni
 Kohteen laji: kivirakenteet, röykkiöt (sähkö- tai puhelinpylvään perustus)
 Lukumäärä: 3
 Tutkijat: Esa Mikkola ja Ville Rohiola
 Tutkimuslaitos: Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
 Kenttätyöaika: 15.11.2012
 Tutkimusten rahoittaja: Mildola Oy
 Kunta: Kirkkonummi (257)
 Kylä: Kantvik (442)
 Tilat: Kantvik (1:22)
 Maanomistaja: Nordic Sugar Oy, Sokeritehtaantie 20, 02460 KANTVIK
 Rajamerkin sijaintikoordinaatit VRS-GPS tarkkuus-gps (mittavirhe ±1 m):
 ETRS89–TM35FIN
 Röykkiö 1: P = 6664302, I = 354171, Z = 27,80 m mpy (kiveyksen laelta)
 Röykkiö 2: P = 6664296, I = 354216, Z = 27,40 m mpy (kiveyksen laelta)
 Röykkiö 3a: P = 6664301, I = 354252 Z = 27,80 m mpy (kiveyksen laelta)
 Röykkiö 3b: P = 6664305, I = 354252 Z = 28,10 m mpy (kiveyksen laelta)
 Digitaalikuvat: DG2738:1-3
 Aikaisemmat tutkimukset: 2011 Teemu Mökkönen, inventointi

Kuvaus: Röykkiöt sijaitsevat sokeritehtaan pohjoispuolisen mäen eteläosassa. Vaikka röykkiöt muodoltaan ja kooltaan saattavatkin muistuttaa esihistoriallisia hautaröykkiöitä, tekee niiden keskellä olevien puupylväiden lahonneet jäännökset selväksi, että kyseessä ovat sähkö- tai puhelinlinjan pylväiden tukikiveykset. Röykkiöt muodostavat tasavälisen, hieman etelään kaarevan linjan. Röykkiö 1 muistuttaa muodoltaan suorakaidetta. Sen koko on 2 x 1,5 m. Korkeutta röykkiöllä on noin 50-60 cm. Kiveyksen keskellä on lahonnutta puutolppaa, jonka yläosa on lahonneena röykkiön pohjoispuolella. Lisäksi viereisessä kalliossa on rautaisia tukivaijerien kiinnityslenkkejä. Röykkiö 2 on muodoltaan lähinnä soikea. Sen koko on noin 3 x 2,5 m. Korkeutta sillä on 50-60 cm. Kiveys muodostuu kokonaan lohkokivistä. Röykkiö 3 voidaan hahmottaa joko pitkulaisena kiveyksenä tai kahtena vierekkäisenä röykkiönä. Tässä tapauksessa se on hahmotettu kahtena erillisenä röykkiönä, joista pohjoisempi on kooltaan 1,5 x 1,5 ja eteläisempi 1,5 x 2 m. Korkeutta molemmilla on noin puoli metriä. Röykkiöiden välissä on niistä rauennutta kiveystä.

DG2738:1. Stormossen 2, tukikiveys 1. Kuvattu pohjoisluoteesta. Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2738:2. Stormossen 2, tukikiveys 2. Kuvattu etelästä. Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2738:3. Stormossen 2, tukikiveykset 3a ja 3b. Kuvattu idästä. Kuva Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

Kohteen nimi:	Stormossen 3
Mj.rek.numero:	-
Kohteen ajoitus:	ajoittamaton
Kohteen laji:	kivirakenteet, röykkiöt
Lukumäärä:	3
Tutkijat:	Esa Mikkola ja Ville Rohiola
Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Kenttätyöaika:	15.11.2012
Tutkimusten rahoittaja:	Mildola Oy
Kunta:	Kirkkonummi (257)
Kylä:	Kantvik (442)
Tilat:	Kantvik (1:22)
Maanomistaja:	Nordic Sugar Oy, Sokeritehtaantie 20, 02460 KANTVIK
Peruskartta:	2032 08 Kantvik
Rajamerkin sijaintikoordinaatit VRS-GPS tarkkuus-gps (mittavirhe ±1 m):	ETRS89–TM35FIN
	Röykkiö 1: P = 6664420, I = 354290, Z = 33,80 m mpy (kiveyksen laelta)
	Röykkiö 2: P = 6664421, I = 354295, Z = 31,50 m mpy (kiveyksen laelta)
	Röykkiö 3: P = 6664439, I = 354307, Z = 28,35 m mpy (kiveyksen laelta)
Digitaalikuivat:	DG2739:1-8
Aikaisemmat tutkimukset:	-

Kuvaus: Sokeritehtaan pohjoispuolisen mäen lakialueen itäosasta löytyi kolme ennestään tuntematonta pientä röykkiötä. Röykkiöalue sijaitsee polttoaineen jakelupisteen kohdalla. Maaperä alueella on hyvin kivikkoista. Röykkiöihin saattaa mahdollisesti liittyä myös kivirivejä. Röykkiö 1 sijaitsee suuren tasalakisen ja

matalan maakiven länsipuolella. Röykkiö on halkaisijaltaan noin 2 m ja osin hajonnut, sillä sen länsiosan yli kulkee polku. Röykkiön korkeus on noin 50 cm. Röykkiö 2 sijaitsee noin viisi metriä itään röykkiöstä 1. Röykkiö 2 on säännöllisen pyöreä mutta matala (n. 35-45 cm). Sen halkaisija on noin 2 m. Röykkiön pinta on täysin sammaleen peitossa. Se on kasattu noin 10-20 cm kokoisista kivistä, mutta siinä on selvästi erottuva suuremmista kivistä tehty reunakehä. Röykkiö 3 sijaitsee röykkiöstä 2 noin 20 pohjoiseen avokallion vieressä. Röykkiö 3 on kasattu pienistä, täysin sammaleen peittämistä kivistä. Se on hieman epäsäännöllisen muotoinen ja hankalasti erotettavissa kasvillisuuden keskeltä. Röykkiöiden luonne tai ajoitus ei ole selvillä. Ne voivat olla historiallisen ajan uunien perustuksia. Sijaintinsa ja korkeusasemansa puolesta kyse voisi olla myös pronssi- tai rautakauden hautaröykkiöistä. Viljelyröykkiöistä tuskin on kyse, sillä löytökohta ei kivisyytensä vuoksi ole ollut paras mahdollinen paikka viljelyyn. Röykkiöt voivat liittyä myös Porkkalan vuokra-ajan tapahtumiin.

DG2739:1 Stormossen 3 röykkiö 1. Kuvattu koillisesta maakiven päältä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:2 Stormossen 3 röykkiö 1. Kuvattu lännestä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:3 Stormossen 3, röykkiö 1. Yleiskuva röykkiön sijainnista. Röykkiö suuren maakiven edessä kuvan keskivaiheilla. Kuvattu lännestä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:4 Stormossen 3, röykkiö 2. Kuvattu lännestä maakiven päältä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:5 Stormossen 3, röykkiö 2. Kuvattu idästä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:6 Stormossen 3, røykkiö 2. Kuvattu edellistä hieman kauempaa idästä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:5 Stormossen 3, røykkiö 3. Kuvattu idästä. Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

DG2739:5 Stormossen 3, röykkiö 3. Kuvattu etelästä. Röykkiö jää ruskeiden kuihtuneiden saniaisten ja kallion väliin Kuvaaja Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut

Yhteenveto

Tutkimusten tarkoituksena oli kartoittaa aiemmin löytyneet Stormossen 1 ja 2 kohteet. Molemmat ajoittuvat mitä suurimmalla todennäköisyydellä 1900-luvulle. Rajamerkki Stormossen 1, josta laadittiin mittapiirros ja sijainti mitattiin tarkkuus-GPS:llä, toimii yhä tilojen Kantvik ja Länsi-Kantvik rajapyykkinä. Stormossen 2 ei mitä todennäköisimmin edes ole kiinteä muinaisjäännös vaan Porkkalan vuokra-aikaan 1940-luvun loppuun tai 1950-luvun alkuun ajoittuvan sähkö- tai puhelinlinjan pylväiden tukikiveysrivi. Tukikiveysten tarkka sijainti on mitattu ja ne on dokumentoitu digitaalikuvauksella aivan kuten vuoden 2011 inventoinnissakin. Ehkä hieman yllättäen mäen lakialueen itäosasta, läheltä mäen itärinnettä, löydettiin kolme pientä kivröykkiötä, joiden luonne ja ajoitus on vielä epäselvä. Kohde nimettiin Stormossen 3-nimellä. Röykkiöt olivat siinä määrin lehtien ja sammaleen peitossa että yksityiskohtaisten havaintojen tekeminen niiden rakenteesta ei ollut mahdollista. Röykkiössä 2 on kuitenkin selvästi erottuva isommista kivistä tehty harvahko reunakehä. Röykkiöihin ei kajottu tämän tutkimuksen yhteydessä. Stormossen 3 on kuitenkin tutkimuksellisesti mielenkiintoinen kohde.

Lähteet

Painamattomat lähteet

Teemu Mökkönen, Kirkkonummen länsiosien inventointi 2011.

Digitaalikuvaluettelo

Stormossen 1

- DG2737:1 Stormossen 1 rajamerkki. Kuvassa Ville Rohiola GPS-laitteen kanssa. Kuvattu pohjoisesta.
- DG2737:2 Stormossen 1 rajamerkki. Kuvattu itäkaakosta.
- DG2737:3 Stormossen 2 rajamerkki. Kuvattu lännestä.

Stormossen 2

- DG2738:1 Stormossen 2, tukikiveys 1. Kuvattu pohjoisluoteesta.
- DG2738:2 Stormossen 2, tukikiveys 2. Kuvattu etelästä.
- DG2738:3 Stormossen 2, tukikiveys 3 a ja b. Kuvattu idästä.

Stormossen 3

- DG2739:1 Stormossen 3, rökkiö 1. Kuvattu koillisesta maakiven päältä.
- DG2739:2 Stormossen 3, rökkiö 1. Kuvattu etelästä.
- DG2739:3 Stormossen 3, rökkiö 1, Yleiskuva rökkiön sijainnista. Rökkiö suuren maakiven edessä. kuvattu lännestä.
- DG2739:4 Stormossen 3, rökkiö 2. Kuvattu lännestä maakiven päältä.
- DG2739:5 Stormossen 3, rökkiö 2. Kuvattu idästä.
- DG2739:6 Stormossen 3, rökkiön 2 ympärillä oleva reunakehä. Kuvattu idästä.
- DG2739:7 Stormossen 3, rökkiö 3. Kuvattu idästä.
- DG2739:8 Stormossen 3, rökkiö 3. Kuvattu etelästä.

Kaikissa kuvaajana Esa Mikkola/Arkeologiset kenttäpalvelut, kuvattu 15.11.2012,

Kartat

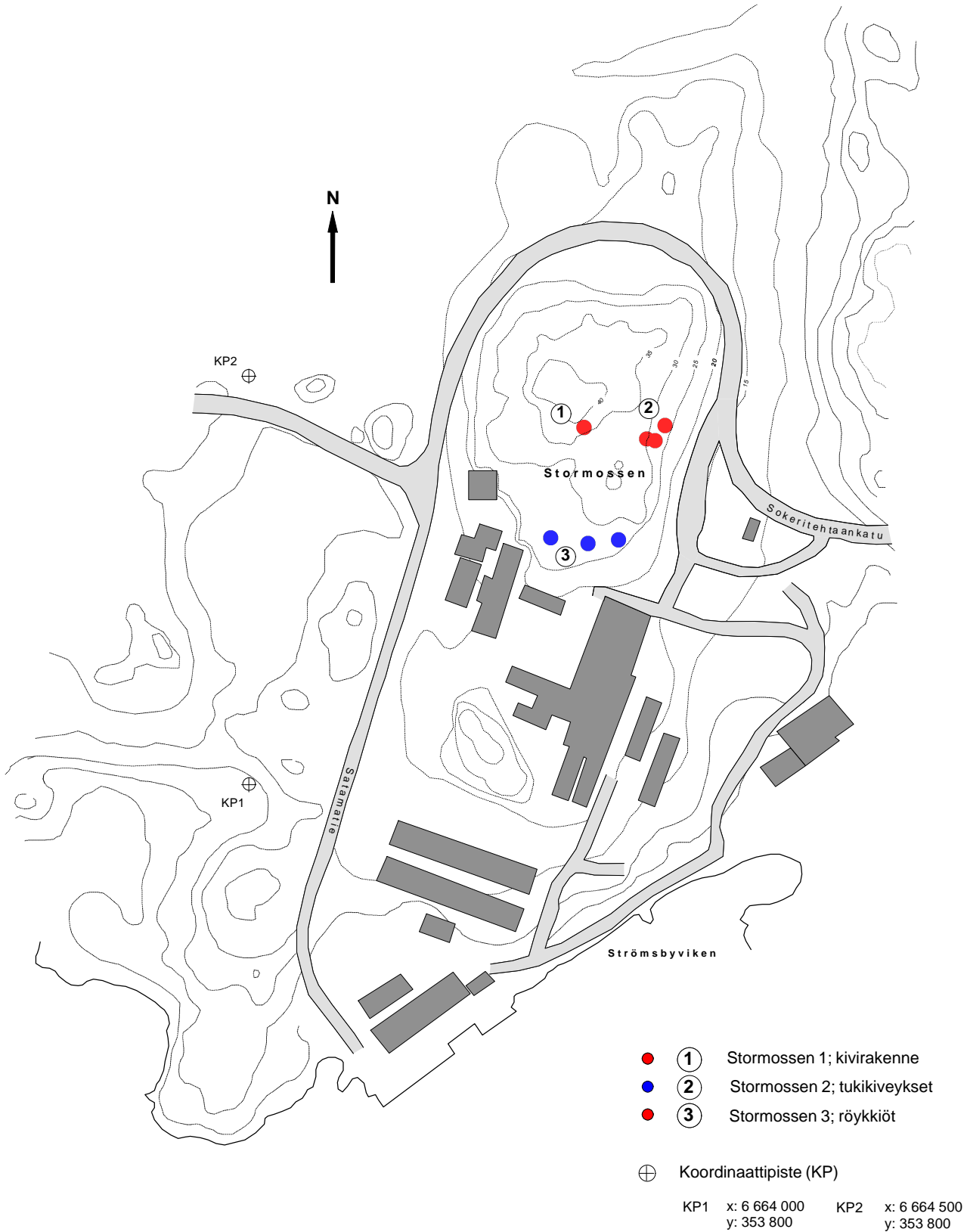
Yleiskartta A4, Kirkkonummi Stormossen 1-3, mk 1:7000, piirt. Ville Rohiola, s.18

Tasokartta A4, Kirkkonummi Stormossen 1, mk 1:15, piirt. Ville Rohiola, s.19

Kirkkonummi Stormossen 1 - 3
Esa Mikkola 2012

Yleiskartta
 Mk: 1:7000
 Piirt.: Ville Rohiola

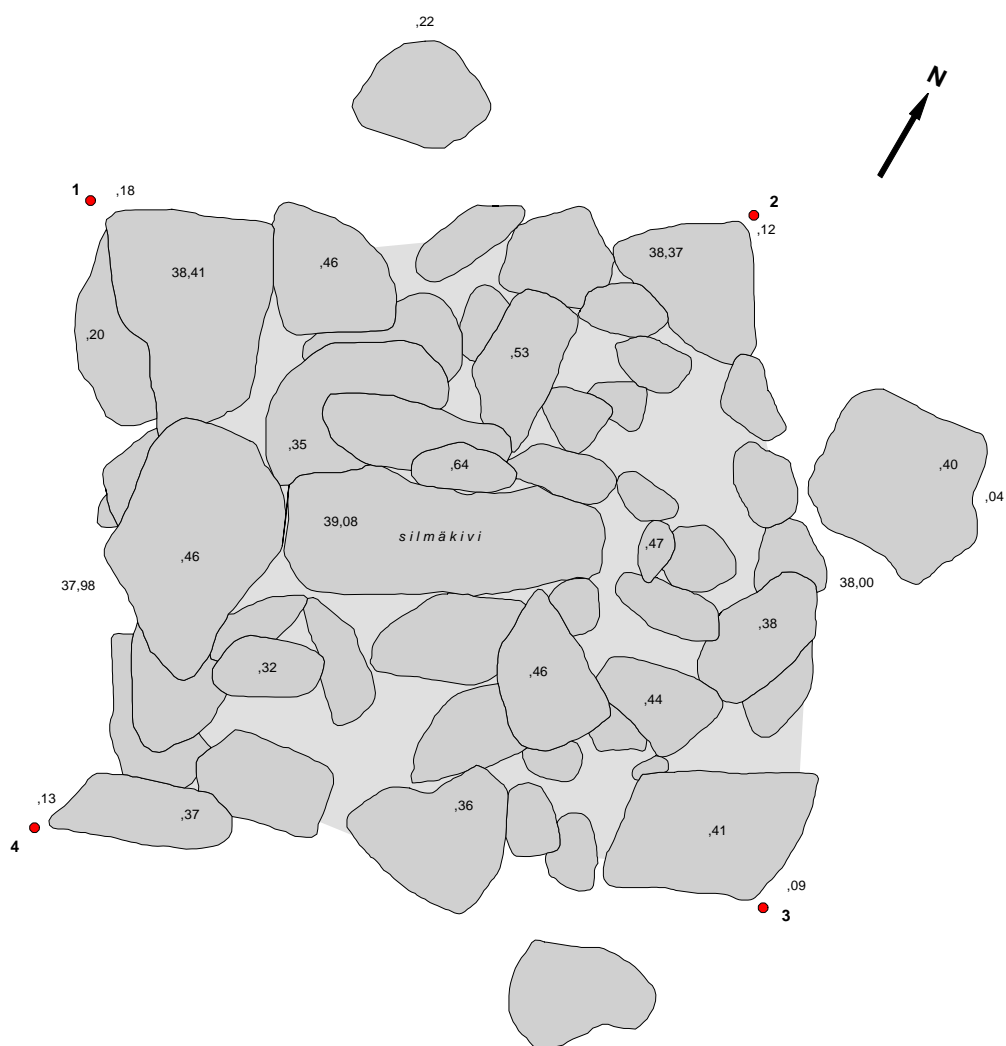
 200 m

Kirkkonummi Stormossen 1 Esa Mikkola 2012

Historiallisen ajan
rajamerkin mittapiirros
Mk: 1:15
Piirt. & digit.: Ville Rohiola
Korkeudet metriä m.p.y.

 50 cm

Rajamerkin kivi

Rajamerkin alemmat kiverrokset peittävä sammal ja maa-aines

Rajamerkin GPS-pisteet

1	x: 6664439,25 y: 354208,08 z: 38,18	2	x: 6664439,65 y: 354209,28 z: 38,12	3	x: 6664438,43 y: 354209,72 z: 38,09	4	x: 6664438,07 y: 354208,38 z: 38,13
----------	---	----------	---	----------	---	----------	---